A. Väinämöisen alaiset.

Antero eli Anterus Vipunen,
"joka on viikon maassa maannut,
kauan liekona levännyt".

Turmioita manattiin myös Antero Vipusen suuhun, koska hän kerran "viruvi virsissähän, luottehissahan lahovi". Mutta eipä Vipunen kuitenkaan ihan tosissaan ollut kuollut, vaikka olikin "kauan Anterus kaonnut vipuja virittämästä, ansoja asettamasta". Sen tajusi puoljumala *Väinämöinen*, joka puuttui kolmea sanaa. Nämä sanat tiesi Väinämöinen saavansa Vipuselta ja niin hän meni luokse "suuritiedon" ja pakoitti tämän varaväkevän antamaan sanat salasta ilmi. Tästäkin nähdään — kuten jo ennen on huomautettu — ettei Väinämöinen ollut täysjumala, sillä jumalilla oli kaikki tiedossa.

Hiisi, *Kalevan* (kts. tätä tässä tuonnempana) poikia. Eroitettava samannimisestä vuorenväkeen kuuluvasta, Tapion alaisesta haltiasta, joka *Agricolan* mukaan, kuten jo on minittu, "metsäeläimistä voiton soi". Paltamon rovastin *Juhana Cajanuksen* kertomuksessa, jonka hän helmikuun 1. päivänä 1663 tapahtuneen piispantarkastuksen johdosta laati, mainitaan muunmuassa muinaisen *Calava jättiläisen Hiisi nimisen pojan* rakentaneen itselleen linnoja itään päin Kajaanista. *Ganander Mythologiassaan* mainitsee *Kaleva* nimen kohdalla Kalevan kahdentoista pojan joukossa Hiisi nimisenpojan, joka oli rakentanut linnan Paltamossa olevaan vuoreen. Tähän voimme lisätä seuraavan *Pekka Kaupin* tiedonannon: Hiisiä oli kaksi, toinen *Vuorenvan* Hiisi, toinen Kallevan Hiisi, Kallevan Hiisi rakentanut *Lannanmaan* (Suomen, lukuunottamatta Pohjois-Suomea) linnoja täythen". (Suom. Kirj.seuran kokoelmissa).

Kaleva, mahtava voima-uros. Hänellä oli 12 poikaa, joiden nimet olivat:

1. *Hiisi,* kts. (Väinämöisen alainen) Hiisi haltia; (eroitettava vuorenväkeen kuuluvasta Tapion alaisesta samannimisestä haltiasta).
2. *Kalmamies,*
3. *Kihavanskoinen,*
4. *Kihovauhkonen,*
5. *Liekiöinen,*

6. *Perkelus,*
7. *Sankari,*
8. *Soini,*
9. *Tihulainen,*
10. *Turilas,*
11. *Turisas,*
12. *Turras.*

(Näistä Kalevan pojista on tässä III. 4. A. kohdassa tehty jokaisesta erikseen selkoa).[17]

Calava nimisen jättiläisen mainitsee Paltamon rovasti *Juhana Cajanus* siinä kertomuksessaan, jonka hän laati helmikuun 1. päivänä 1663 pidetystä piispantarkastuksesta, kuten jo on mainittu edellä Kalevan Hiisi-nimisestä pojasta puhuttaessa. Tässä kertomuksessa Cajanus mainitsee Calavalla olleen 12 poikaa, joista hän mainitsee nimiltään vain *Soinin* ja *Hiisi-nimisen pojan.* Näistä ensiksi mainittu rakensi itselleen linnoja Limingan tienoilla, jälkimäinen itäänpäin Kajaanin linnasta. Sitä paitsi hän mainitsee erään Kalevan pojista, jonka nimeä hän ei tiedä, rakentaneen itselleen linnan Pyhäkosken luo. *Ganander Mythologiassaan* mainitsee niinikään *Hiisi, Soini, Kihavanskoinen* ja *Liekiöinen* nimiset Kalevan 12 pojan joukossa. *Ganderin* mukaan "Hiisi rakensi linnan vuoreen *Paltamossa*; Soini souti päivässä *Liminkaan* ja asettui sinne (eräällä talolla on vielä hänen nimensä); Kihavanskoinen ja Liekiöinen raivasivat niittyjä ja viljelivät kaskia".

"Näiden *Calavan* poikien kanssa on *Suomen kuningas* valloittanut koko Venäjän, niinkuin vielä siitä vanhat Suomalaiset laulavat". (Åbo Tidn. 1777 s. 140–2, *Arvidsson*, Handlingar VI s. 352). Niinikään on ennustettu, että *"kalavaisten"* vielä pitäisi tulla koko Venäjän herroiksi. (Kts. *Eino Kemppainen, Sankari väkevä*, siv. 463, ja tuonnempana III. 4. *C. Istero*). — Kts. *Kalmamies* y.m. edellä luetellut 12 Kalevan poikaa (tuonnempana).

Kalmamies, Kalevan poika. (Kts. Kaleva edellä). "Kalleva jättiläisele mie sinun syötätän, os sen kortto; sen poika Kalmamies sinun paistakhon, hyi"! (Näin lausui *"Essun muori"*, Parvalan talon eläkemuori Kittilässä, tullut sinne naimisiin Rovaniemeltä).

17 *Agricola* mainitsee: Kalevanpojat niityt ja maat löit.

Kihavanskoinen, Kalevan poikia. (Kts. Kaleva). *Ganander* Mythologiassaan sanoo erään Kalevan pojista olleen nimeltä Kihavanskoinen, joka raivasi niittyjä ja viljeli kaskia. Kihavanskoista on arveltu samaksi kuin mikä Kihovauhkonen oli. (Kts. Kihovauhkonen tuonnempana). Tämä johtunee siitä, että Kihavanskoisen sanotaan asuneen Savossakin, jossa juuri Kihovauhkosesta paljon kerrotaan vieläkin. Kihavanskoinen on kuitenkin Kihovauhkosen veli, kuten tuonnempana Kihovauhkosesta puhuttaessa tulemme näkemään.

Kiha-änkkä, sammaltamaan panevainen haltia. "Väinämöinen tukki suun Kiha-änkällä *Joukolaispoijalta*".

Kiha-änkkö, kts. edellinen.

Kihovauhkonen, Kalevan poikia. (Kts. Kaleva edellä). Kihovauhkosesta kerrotaan Savossa ja Karjalassakin kummallisia tarinoita. Hän oli tehnyt ihmetöitä monenlaisia, ja ennustajana hän on erittäin kuuluisa. Paikasta paikkaan hän oli kulkenut, ei tunnu asettuneen yhteen kohtaan. — "Kihovauhkonen ol' aika peijuoni, ei se muamieheks ruvenna vähheekään, vaikka ol' isällään talot ja pelit veljiisä hotteisiin jätti; veren ehkäystäi osanna". (*Ukko Puustjärvi*, talonomistaja. Kuultu Kuopiossa, Piispanpuistossa 1931. Suom. Kirj.seuran kokoelmissa). Tästä ja niistä runsaista tarinoista, joita Kihovauhkosesta on, voidaan päättää, ettei hänen levoton luonteensa sallinut hänen ruveta raivaamaan niittyjä ja viljelemään kaskia, niinkuin Kihavanskoisen luonne salli. Ei siis Kihovauhkosta ja Kihavanskoista voi pitää samana henkilönä. Sen taas, että he olivat veljeksiä, Kalevan poikia, voi päättää niistä kertomuksista, joita *Soanlahden* pitäjässä on Kihovauhkosesta kerrottu ja joissa kertomuksissa Kihovauhkonen kuuluu esiintyneen Kalevan poikana. (Rovasti *Karl Tavastin* tiedonanto). Vielä noin 40 vuotta sitten kerrotaan Kihovauhkonen nähdyn *Soanlahdella* vanhan ukon haamussa. Tämä nyt on vain mielikuvitusta, mutta sellaisenakin merkille pantava. *K. Killisen* mukaan oli Soanlahdella parhaita uhripaikkoja *Leppäkuusikko* ja siellä sanotaan Kihovauhkosen käyneen ennustelemassa. (*Julius Krohn* "Suomen suvun pakanallinen jumalanpalvelus" siv. 33 ja 126). Pohjois-Karjalassa *Onkamon* puolella oli Kihovauhkonen myös liikuskellut. *Pohjois-Savossa* ovat kertomukset Kihovauhkosesta niin yleisiä, että jokainen pohjoissavolainen on hänestä jotain kuullut. — Huomattavin ominaisuus Kihovauhkosella lienee ollut hänen tarkka näkönsä. Kerrotaan, että hän oli hirmuisen pitkänäköinen. niin että eivät kotkatkaan riittäneet pitkänäköisyydessä hänelle. Niinpä Kuopion lääninhallituksen talonmies Oinonen sanoi kuulleensa kerrottavan, että Kihovauhkonen kerran Itkonniemen päästä oli nähnyt, kun itikka haukotteli Kuopion kirkon tornissa. Samoin kertoi talollisentytär *Greetta Ryhänen*, Varpaisjärven pit. Paloiskylästä.

Liekiöinen, Kalevan poikia. (Kts. Kaleva). *Ganander* Mythologiassaan mainitsee myöskin Liekiöisen Kalevan poikien luettelossaan ja sanoo Liekiöisen raivanneen niittyjä ja viljelleen kaskia, kuten veljensä Kihavanskoinenkin teki. Tähän voimme lisätä, että *Liekkiö* (kts. tätä) lienee sama kuin Liekiöinen, vaikka olemmekin Liekkiön ottaneet Ilmarisen alaisten haltiain joukkoon, kun hän iski tulet taivaasta kaskiinsa.

Louhiatar, loveen eli tainnoksiin lankeavainen naisnoita, kapinoi Väinämöistä vastaan Ukon "neuvojen mukaan". "Loufijat-taara tappeli Väinämöisen kanss". ("*Marjalan ämmi*", Marjalan talon vanha emäntä Kittilässä, kuultu ennen v. 1893. Suom. Kirj. seuran kokoelmissa.) Tytär: *Malla*. (Kts. tätä tuonnempana.)

Louhi, "Pohjolan emäntä". (Kts. edellistä.)

Louhietar, kts. Louhiatar.

Lovehetar, kts. Louhiatar.

Loviatar, kts. Louhiatar.

Malla, Louhiattaren tytär; puoliso: puoljumala *Ilmarinen*. Karhut Mallan repivät. (Kts. II. B. 2.) (Kts. myös Louhiatar.)

Pellervoinen, meren saaressa asuskentelevainen ja jyvälaivassa makailevainen tai kirjavassa reessä ajelevainen, oma emo puolisona rinnallaan; viljan kylvön haltia. Eräässä kertomuksessa, jossa esiintyvät "*Onkaman*" ja "*Kuolian veden*" lähteet, runolaulaja *Elessei Valokainen* mainitsee "*Voittamattoman Sankarin*" saapuneen laivallaan maihin ja pyytäneen taikalähdettä vartioivaa, häneen ihastunutta neittä laivaansa, jolloin neito oli luvannut tulla vain pistäytymään laivassa, mutta mentyään laivaan, lähtikin laiva rannasta, vieden neidon mukanaan. (Suom. Kirj.seuran kokoelmissa.)

Perkelus, Kalevan poikia. (Kts. Kaleva.) "Perkelus häjyin Kalevan pojista". (*Ent. nimismies K. Bäcklund*). Kuultu Suistamolla 1914. Suom. Kirj.seuran kokoelmissa). Perkelus lienee ollut se Kalevan pojista, joka Cajanuksen tiedonannon mukaan rakensi linnan itselleen

Pyhäkosken luo, mutta jonka pojan nimeä Cajanus ei tiedä. Häjy (sisukas) pitikin sen olla, joka *Pyhäkosken* ärjykallioille linnansa rakensi.

Sankari, Kalevan poikia. (Kts. Kaleva). "Sankari uinu Soini veljesä kansa *Pyhäkosken* vastavirtaan". (Kts. Soini). (Kuultu koskenlaskijalta, joka kesällä 1900 kuljetti neiti Lyydia Korhosen, kotoisin Kuusamosta, ja tämän kirjoittajan onnellisesti Pyhäkosken kuohut tyhjällä tervaveneellä. jossa ei muuta väkeä ollut.)[18]

Sampsa, kts. Pellervoinen.

Soini, Kalevan poikia. (Kts. Kaleva). Edellämainitussa piispantarkastusta koskevassa pöytäkirjassa (kts. Hiisi) *Cajanus* mainitsee myöskin Soinin olleen erään Kalevan (Calavan) pojista ja rakentaneen itselleen linnoja Limingan tienoilla. Myöskin *Ganander* Mythologiassaan sanoo Soinia Kalevan pojaksi ja mainitsee hänen soutaneen päivässä Liminkaan ja asettuneen sinne. Tähän voidaan lisätä edellä Sankari nimen kohdalla olevasta tiedonannosta, että Soini ui Pyhäkosken vastavirtaan.

Sampsa, kts. Pellervoinen.

Tihulainen, Kalevan poikia. (Kts. Kaleva). (Eroitettava samannimisestä *välittömästi* Ukon alaisesta haltiasta). Nimismies *Matti Ropponen*, Kuopiosta, kertoi kuulleensa, että Tihulainen oli ollut Kihovauhkosen veli. Erästä suurta hautajaissaattoa, jossa prosessi" kulki surumarssein, liput liehuivat ja pyssymiehet marssivat, sanoi ukko *Taavetti Tuomainen*, Kuopiosta, ennenvanhaan tapahtunutta Tihulaisen kulkua muistuttavaksi. (Kts. tässä edellä Kihovauhkonen).

Turilas, Kalevan poikia. (Kts. Kaleva). "Turilas, Kalevan poika, Venyähen sotih sortui, Ruotschiss' oli linnat ollehet". (*Anni Bogdanoff*, o.s. Remsujeff. Mp. Uhtuella 21.5.1918). Tässä on huomattava, että rajantakaiset karjalaiset voivat sanoa Suomea Ruotsiksi.

Turisas, Kalevan poikia ehkä. (Kts. Kaleva). *Agricola* mainitsee hänet hämäläisten jumalien joukossa sodanjumalana, joka anto: voiton sodast". *Olemme hänet kuitenkin ottaneet Kalevan poikien joukkoon.*

Turras, Kalevan poikia. (Kts. Kaleva). "Turthashen, *Kallevan* poikhan, eivä mitkhän ashet pystynhet". ("Kauppi Pekka eli *Pekka Kauppi*, Kittilä, jossa kuultu. Suom. Kirj. seuran kokoelmissa).

18 "*Sankari väkevä*" nimisessä runoelmassa on paljon Kalevan pojan väkiteoista.

Turri, kaupan suojelijahaltia. "Turri se kauppamiestä suojeloo köyhtymästä". (*Ukko Demidoff*, Repolasta. Kuultu Suistamon pitäjän Alatun kylässä 1914. Suom. Kirj.seuran kokoelmissa).

Vipunen, kts. Antero l. Anterus Vipunen.

B. Ilmarisen alaiset.

Ismo, tulenpolttamia parantavainen haltiatar.

Liekkiö, Polttanna kaskia Liekkiö ennenvanhaan peninkulmittain, taivaasta tulet iskennä kaskeen". ("*Hurja Vikman*, ollut Turkin sodassa Suomen kaartin mukana. Kuultu Kuopiossa). — Vrt. Liekkiöinen (edellä III. 4. A.).

Pitkäinen, ukkospilvien ja salamoiden valmistaja ja salamoiden singahduttelija, ei niiden haltia.

Tuli, "nuorin tyttäristä"; vilkas, tuliluontoinen haltiatar, Ilmarisen lellikki.

Ukkonen, kts. Pitkäinen.

Vuoren ukko, "vuorenväkeä"; antoi metallia vuoresta; puoliso: *Vuoren eukko.*

Vuoren eukko, "vuorenväkeä"; *Vuoren ukon* (kts. tätä) puoliso; avullinen miehelleen.

Äijö, mieshaltia; ukkospilviä kuljettavainen ja ohjailevainen, tuhoisimpia salamoita sinkoavainen; puoliso: *Äijötär* niminen haltiatar, josta hänellä lapset *Äijön Poika* ja *Äijön Tyttö*, mitkä tietysti "siitetty Ukon luvalla", (kuten välttämätöntä oli).

Äijön Neiti, *Äijön* luona asuvainen haltiatar, kovia tuskia, kipuja ja vaivoja huojentavainen.

Äijön Poika, *Äijön* lapsi. (Kts. Äijö).

Äijön Tyttö, *Äijön* lapsi. (Kts. Äijö).

Äijötär, *Äijön* (kts. tätä) puoliso. *Äijötär* heitteli joskus pilvistä maahan (maalle ja vesiin) kiviä (meteooreja) ja häntä mainitaan kivien kasvattajaksikin. "Kivet Kimmon siittelemät, Äijöttären kasvattamat, näin oli sanonna *Puavo Ruohtalainen*". (Vanha neiti *Amanda Malmberg*, jolta kuultu, Kuopio. Suom. Kirj.seuran kokoelmissa).

syntynyt.[22] 5. **Annikki**, syntyi haltiattarena, mutta kohosi puoljumaluuteen (eroitettava Tapion Annikista). 6. **Hymmö**; puoliso: 7. **Hyypiö**. 8. **Imatra**. 9. **Jokiatar**. 10. **Jämmö**. 11. **Kahotar**. 13. **Kammo**, poika: **Kimmo**. 13a. **Kampi**, poika: **Kimpi**. 14. **Kivikimmo**. 15. **Kirki**. 16. **Kosken Kuningas** eli **Koskela**; puoliso: **Imatra**. 17. **Kosken Tyttö**. 18. **Lapalivo**. 19. **Litvetti**. 20. **Meritarsas** eli **Meritursas**. 21. **Meritarttaros**. **Näkki** eli **Näkkä**. 23. **Ristoppi**. 24. **Tarsas** (Meritarsas). **Tursas**. 26. **Vesi**. 27. **Vesihiisi**. 28. **Vesihitto**. 29. **Vesiäinen**. **Äime-neito**. Edellämainituista pojat *ahikaisia* ja tyttäret *ahikattaria*. — Ahdin *aviottomat puolijumalpojat*: 31. puoljumala **Väinämöinen**, jonka äiti eräs luonnottarista, ja 32. puoljumala **Lemminkäinen**, jonka äiti ihmisentytär (Lempi?). Ahdin muita *aviottomia lapsia* yhdestä tai useammasta luonnottaresta: 33. **Aallotar**, 34. **Ahtolainen**. 35. **Aiattaro, Arandi-neiti**. 37. **Sotkottaret**, (muodostivat yhden olennon, joka tarvittaessa jakaantui tavattoman moniin eri olennoihin).

Ahti ryösti sivuvaimokseen ihmisentyttären Kyllikin, mutta suhde purkautui lapsettomana.

Ahdilla oli vielä monituhantinen joukko muitakin avio- ja äpärälapsia.

III. Tapio, jumala.

Tapio jumala, *eineistenemäisiä*, ilman alkua; puoliso: jumalatar **Mielikki**, *eineistenemäisiä*, ilman alkua. Heillä lapset: 1. **Annikki** (eroitettava Ahdin Annikista). 2. **Katrikka**. 3. **Lumikki**. 4. **Nyrkkes**. 5. **Nyrki**. 6. **Nyypetti**. 7. **Nyyrikki**. 8. **Pinneys**. 9. **Tellervo**, syntyi haltiattarena, mutta kohosi puoljumaluuteen. 10. **Tuometar**. 11. **Turu**. 12. **Tuulikki**, syntyi haltiattarena, mutta kohosi puoljumaluuteen. 13. **Tyytikki**.

* *
*

Edellä ovat pavannaisten sukutaulut, sisältäen haitiasolentojen toisenkin polven. Ukon luvalla tapahtui suvun lisääntymistä senkin

22 Kts. tekstiä.

jälkeen, mutta eivät nämä myöhemmät jälkeläiset enää kuulu varsinaisiin pavannaisiin, koska heidän syntymisensä oli poikkeusta ja erikoissuunnitelmaan kuuluvaa. Nämä *myöhemmät* haltiasolennoista polveutuvat pavannaissukuiset olivat joko isän tai äidin puolelta ihmisistä.23 Heistä tuli vain ihmisiä, mutta kuitenkin suuria sankareita ja kuulusia kuninkaita. Mainittakoon heistä seuraavat:

1. Sankarit:

Väinö- eli Väinämö-Väinämöinen.
Kaukomieli-Lemminkäinen.
Seppo-Ilmarinen.
Jouko-Joukahainen.
Kullervo-Kullervoinen.
Kauko-Kaukamoinen.
Sampo-Jahveinen.
Unto-untamoinen.
Ka1ervo-Kalervoinen.

2. Kuninkaat.

Noje.
Tuisko.
Teuri.
Tuuri.
Motle.
Humpla.
Vetela.
Noreinen.
Tengilä.
Härmä.

23 Ensimäiset ihmiset ilmaantuivat siten, että luonnottaret muovailivat heidät savesta ja antoivat heille vähäksi aikaa hengittämisen lahjan. Heillä ei siis ollut mitään jumalallista syntyperää enemmän kuin eläimilläkään, jotka myös näin aikaansaatiin. (Vrt. edellämainittua v. Beckerin teosta, kohtaa: luonnottaret.)

Maatultus.
Hama.
Hämä.[24]

VI. PAVANNAISTEN ASUINPAIKAT.[25]

1. Ukon katasija.

Ukko asui puolisonsa *Raunin* kanssa tähtitarhojen tasalla". "Hyvä arpa, Luojan arpa, tuopi tieon tuonnempata, tähtitarhojen tasalta". (*Heikki Meriläisen* tiedoitus). Tänne voi ihminenkin kuoltuaan päästä, nimittäin ihmisen henki, "huu". Täytyi kuitenkin olla erinomaisia ominaisuuksia sillä ihmisellä, jonka "huu" Ukon katasijoille pääsi.26 Suurin osa vainajain henkiä meni Manalaan, jossa oli kolme eri piiriä: *"Sankaritten salvos"*, *"Ikivaloisten asunto"* ja *"Vaimelovaja"*, jossa viimeksi mainitussa oli kauheita kidustuspaikkoja.27

Mutta Ukko oli usein liikkeellä: milloin hän kulki taivon pilviä myöten, milloin liikkui missäkin. Manalassakin hän matkaili, eikä

24 Tämän kirjan puitteisiin ei kuulu oikeastaan selonteko muista kuin pavannaisista. Mutta kun suuret sankarit ja kuuluisat kuninkaat, joista tässä mainitsimme, polveutuivat — vaikkakin olivat itse ihmisiä — yliluonnollisista olennoista sillä tavoin kuin on sanottu, niin katsomme olevan paikallaan hyvin lyhykäisesti heidät lukijalle esitellä, kuin myöskin nain *"pieniskossa"* mainita, että sankareista olivat Ukon haltiassarjasta polveutuvia kaikki muut, paitsi eivät KaukomieliLemminkäinen, Kauko-Kaukamoinen ja Kalervo-Kalervoinen, jotka polveutuivat Ahdin haltiassarjasta; kuninkaista taas kaikki polveutuivat Ukon haltiassarjasta. — Erittäin mielenkiintoista olisi lähemmin tutustua näihin *"todistettavasti historiallisiin henkilöihin"*, joista esim. Motle taisteli voitokasta Norjan *Harald Kaunotukkaa* vastaan.joka ei kuitenkaan kyennyt Motlea kukistamaan, vaan hallitsi Motle suomalaisiaan sekä lappalaisia kauan Haraldin kuoltuakin. Tämän kirjoittaja, joka on yliopistossa suorittanut tutkinnon Pohjoismaiden historiassakin, tietää kyllä, että tälle puheelle nauretaan, vaikka ei naureta sille, että historiaan on otettu vakavasti skandinaavien kuninkaiksi sekaisia taruhenkilöitä, joita ei siihen olisi pitänyt ottaa. *Aika on kuitenkin tuova päivänvaloon hämmästyttäviä tietoja muinaisista suomalaiskuninkaista.*

25 Olemme niistä jo osaksi aikaisemmin maininneet.

26 "Sankari väkevä" runoelman mukaan Sankari "purjehti punavenolla kohti taivon kirjokantta" ja meni "taakse taivon tähtitarhan suvun Suomen hellijäksi", siv. 458.

27 Kts. "Sankari väkevä" sivut 378—407.

ollut hänellä käymätöntä paikkaa. Välittömästi Ukon alaisten asunto ja liikkumis-alat olivat samat, lukuunottamatta Manalan haltiasolentoja.

2. Ahdin eli Ahdon katasijat.

Ahti oli levoton jumala. Puolisonsa *Vellamon* kanssa hän asui merissä ja suurissa, jaloissa järvissä ja komeissa tyrneissä, jopa syvissä kristallikirkkaissa lähteissäkin. Hän asui vuorotellen milloin missäkin näistä katasijoistaan, mutta liikuskeli myös nevoissa ja maakamarallakin. Hänen lastensa ja alaistensa haltiasolentojen asuin- ja liikkuma-alat olivat samat, lukuunottamatta *Arandi-neitoa*, jonka oli asuttava maalla joistain erityisistä syistä.

Ahdin asumia vesiä nimitettiin pyhiksi. (Huom. Pyhäjärvet, Pyhäjoet, Pyhäkosket, Pyhäkaltiot y.m.).

3. Tapion katasijat.

Tapio puolisonsa *Mielikin* kanssa asui uljaissa metsissä ja jalohahmoisissa vuorissa, jopa komeissa kukkuloissakin. Hänen pääasuntonsa oli *Tapiolan eli Honkelan* kultaporttinen, laaja *"Tapion linna"*, *Tuomivaaran* etelärinteellä, *"Tapion linnassa"* oli sanomattoman uljas päärakennus kalleista kivistä, muut olivat luisia tai puisia, komeita rakennuksia.

Tapion lapset ja hänen alaisensa asuivat myöskin näissä paikoissa, lukuunottamatta tapiottareja, jotka vain poikkeustapauksissa saivat Tapiolasta poistua. Puurakennuksissa asuivat kuitenkin vain sinipiiat.

Tapion asumat metsät ja vuoret olivat pyhiä. (Huom. Pyhäkorvet, Pyhävaarat, Pyhätunturit, Pyhäkummut).

4. Luonnotarten katasijat.

Luonnottaret *asuivat* kaikkialla. Avaruus oli heille pyhitetty. Siksi lauletaankin: "Pyhä aukea avara".